

OD REDAKCJI

Kanonizowanie i ogłoszenie przez Papieża Jana Pawła II współpatronką Europy niemieckiej uczoney, karmelitanki i męczennicy Auschwitz, zdominowało dotychczasowe odczytania biografii Edyty Stein (1891-1942), jej filozoficznych dokonań i przesłania.

Jak ukazuje się nam Edyta Stein w całym spektrum oddziaływania swej osoby i dzieła? Kim była ta kobieta, której działalność przypadła na początek ubiegłego wieku, że stała się współpatronką Europy, patronką miast, ulic, instytucji, autorytetem filozoficznym i mistrzynią życia duchowego dla wielu? Dlaczego coraz bardziej promieniuje swymi myślami i postawą nie tylko w Europie, ale i na wszystkich kontynentach? – chciałoby się powiedzieć: unosi się „ponad narodami, państwami i kulturami”. Dlaczego jest tak uniwersalna, zrozumiała pod każdą szerokością geograficzną, a zarazem tak indywidualnie, konkretnie przekonująca w swoim przesłaniu?

Odpowiedzi na te i inne pytania formułują Autorki i Autorzy tekstów zebranych w niniejszym tomie, który przybliży, lecz nie wyczerpuje tematyki związanej z tą fascynującą osobą. Artykuły naukowe tworzące monografię o Edycie Stein jako fenomenie – jawiącym się nam, którzy poszukujemy spotkania z jej filozofią, teologią i życiem duchowym – ukazują, że nie było to zadanie łatwe. Powstała w ten sposób książka, której główne wątki układają się w polifoniczną całość, ujawnia wielowątkowość badawczą, jaką dostarcza namysł nad Steinowską biografią, jej kolejnymi etapami oraz filozoficznymi dokonaniem.

Poznajemy naukowe fascynacje i odkrywanie drogi autentycznego filozofowania, eksplorowanie metody fenomenologicznej i dyskusję z nią, wprowadzanie jej w feministyczną i teologiczną refleksję nad kobietą. Badając fenomen Edyty Stein, zagłębia się w środowisko żydowskie w Niemczech i jego losy w najciemniejszym etapie historii dwudziestowiecznej Eu-

ropy, jakim była hekatomba Shoah. Fenomen Edyty Stein to także jej świętość i wynikająca z niej ikoniczna obecność, tak bardzo zbliżająca nas do rzeczywistości Boga. Wielostronność oddziaływania Edyty Stein na naszą rzeczywistość możemy odnieść także do jej reprezentacji w pamięci zbiorowej, topografii przestrzeni realnej i wirtualnej. Zadziwiać może obecność Stein w wielu miejscach świata, lecz w niniejszym tomie jawi się nam ona jako patronująca Europie. Taka re-lektura narzuca się prawie sama, gdy przyglądamy się wybranym drogom recepcji jej fenomenu: od Francji, przez Polskę i Rosję, po czasem trudne i kontrowersyjne zagadnienia dialogu żydowsko-chrześcijańskiego czy też inicjatywy i dążenia integrujące różne podmioty jednostkowe i organizacyjne.

Obecność Edyty Stein i jej przesłania dla Europy ma charakter wartościotwórczy, dostarczający „staremu kontynentowi” recepty na odświeżenie i wzmocnienie siebie i swej tożsamości w czasie kryzysu instytucji i świata nauki.

Przybliżenie fenomenu Edyty Stein pozwala na lepsze poznanie tej kobiety, która przez autentyczność swych filozoficznych dociekań odkryła „coś”, co poraża swoją prostotą i oczywistością; odkryła, że „sprężyną myślenia jest miłość”. O „poznaniu miłością” mówili również inni fenomenolodzy, propagując przekonanie, że fenomenolog to ten, co kocha świat, ale właśnie ona to poznanie oparte na fundamentach miłości skorelowała ze swoimi życiowymi wyborami, które ujawniły radykalizm jej myślenia i działania. Postawa bez lęku, zarówno w uprawianiu wiedzy, jak i w konkretnych sytuacjach życiowych, pozwoliła jej bronić silnej tożsamości człowieka, tożsamości mężczyzny i tożsamości kobiety, a także tożsamości filozofa i wynikającej z niej odpowiedzialności, tak często rozmywającej się w XXI wieku. Stein broniła fundamentów poznania istotowego, opartego na uniwersalizmie i obiektywności podstawowych wartości. W ramach fenomenologii potrafiła filozoficznie dociec istoty człowieczeństwa, ale i udowodnić, przekonująco dla wielu, że kto szuka prawdy, szuka nie tyle bezosobowego Absolutu, co Boga, choćby o tym nie wiedział, i że obecność Boga jest cenniejsza niż naukowe dowody.

Publikacja *Fenomenu Edyty Stein – Das Phänomen Edith Stein* jest podsumowaniem dziesięcioletniej drogi i działalności istniejącego od 2003 roku przy Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Centrum Badań im. Edyty Stein i stanowi wspólne dzieło badaczy z Niemiec i Polski. W listopadzie 2013 r. odbyła się w Poznaniu sesja naukowa zorganizowana przez Centrum Badań im. Edyty Stein wraz z uniwersytetami niemieckimi w Rostocku i Duisburg-Essen, będąca zasadniczą częścią polsko-nie-

mieckiego projektu „Fenomen Edyty Stein - Das Phänomen Edith Stein” wspieranego ze środków Polsko-Niemieckiej Fundacji na Rzecz Nauki (*Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung*). Owocem tej polsko-niemieckiej inicjatywy i zwieńczeniem wspólnych prac stała się niniejsza publikacja, która ukazuje Edytę Stein i jej fenomen percypowany we Francji, Niemczech, Polsce, Rosji oraz Wielkiej Brytanii. Tom, jaki przedkładamy Czytelnikom, nie wyczerpuje tematu, wręcz odwrotnie, otwiera nowe perspektywy i ujawnia dezyderaty badawcze na przyszłość. Stanowić ma on więc zachętę i inspirację do nowych, dalszych poszukiwań.

Słowa podziękowania redakcja „Zeszytów Naukowych Centrum Badań im. Edyty Stein” oraz Rada Centrum kieruje do prof. Markusa Bernhardta (Universität Duisburg-Essen) oraz Michaela Großheima (Universität Rostock) i ich współpracowników, bez zaangażowania których realizacja zamierzeń związanych z *Fenomenem Edyty Stein* byłaby z pewnością trudniejsza.

Jedenasty tom z serii *Fenomenów*, monograficznych publikacji w ramach edycji „Zeszytów Naukowych Centrum Badań im. Edyty Stein”, ukazuje się dzięki środkom finansowym Polsko-Niemieckiej Fundacji na Rzecz Nauki, której niniejszym także wyrażamy naszą wdzięczność.